

GECEKONDULAŞMA VE ÇOCUK SUÇLULUĞU

İ.Hamit HANCI (*)

Eren AKÇİÇEK (**)

ÖZET

1991-1993 yılları arasında İzmir Çocuk Mahkemesi'nde davaları sonuçlanan 3327 olgunun karar kartonları incelenerek çocukların oturdukları semtler araştırıldı. Olguların %1.9' u evsizdi, %23.8' i ilçelerden geliyor, il dışında oturuyor ya da hapishanede kalıyordu. Bunlar dışında kalan olguların çoğunuğunun şehirdeki gecekondu ve kısmen gecekondu bölgelerinde oturduğu belirlendi. Gecekondu sorunun özellikle çocukların ve genç kuşakları etkileyerek suç potansiyelini artttırıldığı sonucuna varıldı.

GİRİŞ

Kriminoloji; suç ve ceza, suçluğun yeniden topluma kazandırılması, suçun engellenmesi gibi konuları inceleyen özel bir bilim dalıdır. Kriminoloji suçu sosyal bir fenomen olarak ele alır(DÖNMEZER, 1984). Bu çalışmamızda çocuk suçluluğunu etkileyebilecek sosyal bir etken olan gecekondulaşma sorunu inceleneciktir.

GEREÇ VE YÖNTEM

1991-1993 yılları arasında İzmir Çocuk Mahkemesi' nde davaları sonuçlanan 3327 çocuktan İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde oturan ve evsiz olmayan 2466' sına ait karar kartonları incelenerek bu çocukların oturdukları mahalleler saptanmıştır. Daha önce yapmış olduğumuz bir çalışmada (HANCI, DMİRÇİN, ÇOSKUNOL vd, 1992) suç işlediği iddia edilen çocukların oturdukları farklı sosyoekonomik düzeylerdeki şehir bölgeleri, genel olarak ele alınarak incelenmiştir. Bu bölgelerin içinde gecekondu olan ve olmayan mahalleler bulunabilmektedir. Farklı olarak bu çalışmada, çocukların oturdukları adresler ayrıntılı bir şekilde sokak sokak incelenmiştir. Bu adresler İzmir Şehir Haritası, gözlemlerimiz ve C. Sevgi' nin kitabından (SEVGİ, 1988) yaralanılarak gecekondu, kısmen gecekondu ve gecekondu olamayan diye üç ana gruba ayrılmıştır. Küsmi gecekondu nüfusunun %40' i gecekondu nüfusu olarak kabul edilmiştir (SEVGİ, 1988).

(*) E.Ü., Adli Tıp A.B.D.

(**) E.Ü., Gastroenteroloji A.B.D.

BULGULAR

Izmir Çocuk Mahkemesinde davası sonuçlanan 3327 çocuğun 2466'sı (%74.1) Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki semtlerde oturmaktaydı. 65'i bimekandı (evsizdi) (%1.9), 796'sı (%23.8'i) ilçelerde veya il dışında oturuyor, cezaevinde kalıyor ya da oturduğu yer bilinmiyordu.

Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki semtlerde oturan 2466 olgunun %57.9' u (1427 olgu) gecekonduda oturuyordu. Kısmen gecekondu olan semtlerde yaşayan çocukların oranı %12.3' tü (304 olgu). Gecekondu ve kısmen gecekondu olan bölgelerde yaşayan çocukların toplam oranı %70.1 di (1731 olgu). Gecekondu olmayan kent bölgelerinde yaşayan çocukların oranı ise %29.8' di (735 olgu).

Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki belirtilen üç grupta oturan çocukların İzmir nüfusuna kayıtlılık oranları Tablo-1 de gösterilmiştir.

Tablo-1 Şehrin Çeşitli Bölgelerinde Yaşayan Çocukların İzmir Nüfusuna Kayıtlılık Oranları

Şehir bölgesi

<u>Olgular</u>	<u>Gecekondu</u>		<u>Kısmen gecekondu</u>		<u>Gecekondu olmayan</u>	
	<u>n</u>	<u>%</u>	<u>n</u>	<u>%</u>	<u>n</u>	<u>%</u>
İzmir nüfusuna kayıtlı	384	26.9	104	34.2	268	36.5
İzmir dışından	1043	73.1	200	65.8	467	63.5

TARTIŞMA

2. Dünya savaşından bu yana özellikle 3. dünya ülkeleri olarak adlandırılan az gelişmiş ülkelerde görülen hızlı nüfus artışı ile ortaya çıkan kentleşme sürecinde "gecekondu" olusu gündeme gelmiştir. 19. yüzyılda Paris' te ve Londra' da konut sıkıntısı nedeniyle ortaya çıkan gecekondu kavramı (ATEŞ, 1995), ülkemizde 1940' li yıllarda kullanılmaya başlanmıştır (SEVGİ, 1988). Türkiye' de 1950' lerden sonra görülmeye başlayan iç göçler ve hızlı kentleşme hareketinin özellikle büyük kentlerimizde konut açığı sorununa ve gecekondulaşma gibi olumsuz bir yapılaşmaya neden olduğu bilinmektedir (SEVGİ, 1988). Şehre göçedenlerin ilk durağı gecekondu olmaktadır. Ancak yavaş sanayileşme ve güvenli yüksek ücretli iş azlığı gecekondu bölgelerini geçici olmaktan çıkarmakta, kesin kalıcılık sağlamaktadır.

(GÖRMEZ, 1991). Ülkemizde kentleşme, gecekondulaşma ile çağrışım içindedir. Çarpık kentleşmenin en önemli özelliği gecekondudur (SEVGİ, 1988: 5-7). Gecekondu kanunu 2. maddesi gecekonduyu "imar ve yapı mevzuatına aykırı olarak, kendisine ait olmayan arazi ve arsalar üzerinde, arsa sahibinin rızası alınmadan yapılan yapılar" olarak tanımlar (TOKUÇUOĞLU, 1994, ÇOKER, vd., 1992)

Çoğunlukla kamu tüzel veya özel kişilerin mülkiyet hakkına tecavüz suretiyle yapılmış olması bunların açık bir özellikleidir. İmar İskan Bakanlığı'ının "Gecekondu problemi" adlı raporunda "gecekondu kendisine ait olmayan yerde imar yasalarına aykırı gayri sıhhi (sağlıksız) gayri fenni (planlama ve teknik olanaklardan yoksun) alelacele yapılmış olan konuttur" der. Ama bu yapıların kişilerin kendi arazisi üzerine kurulabileceği de unutulmamalıdır. Gecekondu patolojik yoğunluk derecesine ulaşacak kadar yoğun olan şehirsel yerleşme alanı olarak görülmektedir (SEVGİ, 1988).

Gecekonduda yaşayanlar genellikle oturdukları evlerin mülkiyetine sahip değildirler. Gecekonduların kuruldukları alanlar, satın alınmayan parsellememmiş arazilerdir. Gecekondu bölgelerinde evler genellikle sık ve tek katlıdır. Konutların sıklığı dışarıdan gelecek herhangi bir tehlikeye karşı korunma psikolojisinden ileri gelmekte, evlerin tek katlı olmasının nedeni ise ekonomik olanaksızlıklar yanında, her zaman devletin güçleri tarafından yıkılma endişesinden doğmaktadır. Konutlar teneke, çamur, briket, taş v.b. yapı malzemelerinden oluşmaktadır (SEVGİ, 1988). Bu binalar, ileride çok katlı yapılar haline geldiklerinde dar siksık şehir bölgeleri oluşturmaktadır. Kuruluş alanları genellikle bataklık, dağların yamaç ve etekleri ile eski kent merkezleri ve kentlerin periferinde bulunmaktadır (SEVGİ, 1988). Bunlar alt yapı yatırımlarının bulunmadığı, sağlık hizmetlerinin görülmemiği, bu nedenle bulaşıcı hastalıkların kol gezdiği ayrıca, beslenme ve eğitim olanaklarını düşük olduğu alanlardır (SEVGİ, 1988, GÖRGÜLÜ, 1994: 11-16). Gecekondu bölgeleri ve mahalleri kentin diğer semtlerine oranla nüfus sıklığı açısından daha yoğundur. Sürekli göç alındıklarından adeta canlı bir hücreye benzeyen bu alanlar, her geçen gün yatay ve dikey büyümekte ve kendilerini yenilemektedirler (SEVGİ, 1988). Artan gecekondulaşma kentsel hizmetlerin aksamasına yol açmaktadır (TATLIDİL, 1989, SÖZER, DEMİRBILEK, 1993).

Izmir'de de gecekondular merkezde değil kent çevresindedir. Bunun sebebi kentin doğrusal bir yapı göstermesi, kıydaki dar toprak şeridinin varlıklı sınıflar tarafından alınması ve kent merkezinde sanayi kuruluşu olmamasıdır (TATLIDİL, 1993:9). Izmir'in %35'i gecekondulardan oluşmaktadır (TATLIDİL, 1989).

Izmir'de ilk gecekondulaşma hareketleri 1950'lerde başlamış, 1960'lara kadar çok yavaş ilermiştir. Kadifekale sırtları ile yoksul bir köy olan Altındağ arasında kalan Samantepe, Ferahlı, İstikbal, Boğaziçi, Gültepe ile

Ballıkuş, Gürçeşme, 1. ve 2. Kadriye bölgelerinde başlamıştır. Buradan başlamasının sebebi hazine arazilerinin varlığı, kent merkezine olan yakınık, tren ve karayoluyla Karabağlar ve Gaziemirden kolayca tarım alanlara ulaşabilmesi, Halkapınar ve Bayraklı' dan başlayan sanayi aksının Tepecik yönünde gelişim göstermesidir. 1960-75 döneminde eski gecekondu bölgeleri, etraflarına taşarak yeni alanlar oluşturmuşlardır. Bayraklı bölgesinde Çay, Çiçek, M. Erener mahalleleri; Kadifekale etrafında İmariye, Yeşilyurt, Cennetoğlu, Vezirağa, Bozyaka semtleri ayrıca Karşıyaka Yamanlar Dağında gecekondu bölgeleri kurulmuştur. Altındağ gecekondu bölgesi olmuştur. Sanayi kuruluşlarına ve Bornova' ya yakın Çamdibi, Mersinli gecekondu bölgeleri gelişmiştir. 1975-85 döneminde gecekondular hazine arazileri ve hisse tapulu araziler üzerinde sanayi aksı boyunca yayılmıştır. Yamanlar dağı eteğinde Naldöken, Emek, Örnekköy, İmbat, eski bir köy olan Cumhuriyet, Gümüşpala; Çığlı tarafında Balatçık, Maltepe, Güzeltepe denilen geniş gecekondu bölgeleri ortaya çıkmıştır. Melez çayı havzasında Uzundere, Karabağlar, Günaltay, Yunusemre semtleri oluşmuş, ayrıca Cennetoğlu, Vezirağa, Bozyaka, Yeşilyurt semtleri genişlemiştir. Bu arada Bornova' da Atatürk önleme bölgesi ile Uzundere bölgesi kurulmuştur. Bornova' da gecekondu arazisi son derece azdır. Çünkü hazine arazisi yoktur (SEVGI, 1988). Daha sonraki yıllarda Çığlı' de Egekent ve Evka-2, Bornova' da Evka-3, Buca' da Evka-1 ve Izkent toplu konut projeleri ile gecekondulaşmanın önlemesine çalışılmış ancak tam anlamıyla başarılı olunamamıştır.

1970' li yillardan itibaren İzmir' de yoğun gecekondulaşma ve işsizlik baskısı nedeniyle kültür, sanat ve örgütlü yaşam zedelenmiş (TATLIDİL, 1989), İzmir' de gecekondu kangren haline gelmiştir (YENİ ASİR, 1993).

İzmir yaşadığı yoğun göç ve gecekondulaşmanın pençesinde hızla kent olmaktan uzaklaşmakta ve köyleşmektedir. Alt yapısı 300 bine göre planlanan kentte 3 milyona yakın nüfus yaşamaktadır (YENİ ASİR, 1993:9)

Şehirlerde bazı bölgelerde görelî ekonomik eşitsizliğin ve istihdam imkanlarının sınırlı olmasının suç oranlarının yükselttiği söylemekte, sosyal adaletsizliğin kızgınlık ve sosyal organizasyonluğa yol açtığı, düşmanlığın sergilenmesine ve suçu davranışına neden olduğu ifade edilmektedir (SIEGEL, 1989). Kente göçedenler örgün eğitimden yararlanamamış vasıfsız iş gücüdür. Bu nedenle geldikleri yerde sürekli ve düzenli iş sahibi olamamakta, gelir garantisini olmayan günlük işlerde yanı marjinal sektörde çalışmaktadır (ÖZEK, 1974, TATLIDİL, 1989).

İşgütünün emilemeyeşinin doğurduğu işsizlik durumunda suça itici bir neden olabileceği düşünülmektedir (ÖZEK, 1974).

Kültür değişimelerini ve bu değişimelerin yarattığı kültür ihtilaflarını suçun doğrudan veya dolaylı etkeni sayan görüşler genişir (DÖNMEZER, 1984, ÖZEK, 1974). Köyden kente gelenler gecekondu bölgesinin olumsuz şartlarını kendi köyüyle karşılaştırmakta ve yinede yaşantısı daha iyi memnuniyet verici bulmaktadır. Bu nedenle köyden gelen nüfus geri dönmeyi düşünmemektedir. Ancak kuşaklar değişikçe gecekondu bölgesinin insanı kıyaslamayı köyle değil yaşadığı şehrin gelişmiş bölgeleriyle yapmaktadır. Kültür çelişkisi köyden gelen insanca kavrandığında, kültür itilafları ortaya çıkmakta, kültür değişiminin yaratacağı ceza adaleti sorunları daha açık ve kesin olarak belirmektedir (ÖZEK, 1974). Gecekondu köydende kenttende farklı kültüre sahiptir. Buna geçiş kültüründe denilebilir (ATEŞ, 1995, GÖRGÜLÜ, 1994: 22-28). Kişiler köydeki eski tek sesli müzikten zevk alamamakta, kentteki yeni müzik türlerine uyum gösterememektedir. Arabesk geçiş toplumu müziği olarak karşımıza çıkmaktadır (ATEŞ, 1995). Gecekonduda yaşayanlarla kentte yaşayanlar arasında çağın gerektirdiği yaşam düzeyi arasındaki uçurum giderek derinleşmekte, kültürel farklılaşma ve şehre uyum güçlüğü meydana gelmektedir (SEVGİ, 1988, ATEŞ, 1995, BAŞARAN, CEYHUN, 1975:27-30). Gecekondu oturanlar zamanla ekonomik olarak düzeye çıkmaktadır, ama bu atılım kültürel ve sosyal alanlara taşınamamıştır (SÜHER vd., 1991).

Gecekondu ailesi toplumsal yalnızlık çekmektedir. Burada çocuk suçluluğu bir başkaldırı şeklinde ortaya çıkabilemektedir (BAŞARAN, YAVUZER, 1990).

Ekonomik zorluğa bağlı olarak aile yaşamının içiçe oluşu, bir odada gereğinden çok kişinin yatıp kalkması, ana-baba, abi-yenge, abla-enişte arasındaki cinsel ilişkilere çocuğun tanıklık etmesi, ekonomik nedenlerle çocuğun okul yerine işe verilmesi, eğitimin aksaması, yaşam güçlükleri nedeniyle yeterli ilgi, disiplin ve eğitim verilememesi, gecekonduların kalabalık nüfusa sahip olması nedeniyle çocuğun kendisine ait dinlenebileceği, hayal gücünü ve düşünmesini geliştirebileceği oyunlar oynayabileceği bir odadan mahrum olması yetişenlerin suçlu olabilme olasılıklarını arttıracı etkenlerdir (DÖNMEZER, 1984, ÖZEK, 1974, YAVUZER, 1990, HANCI vd., 1993, AKGÜN, 1987):

Gecekondu bölgelerinde suç işleme oranlarının yüksek olduğu ve gecekondulaşmanın suç oranını artırdığı belirtilmektedir (GÖRGÜLÜ, 1994, ALAN, 1975, SÖZER, DEMİRBILEK, 1993, YAVUZER, 1990, GÖKÇE, 1971, YAZICIOĞLU, 1994). Hatta gecekonduda yaşayan bu insanların az hizmet almalarını istismar derek suça yöneldikleri iddia edilmektedir (GÖRGÜLÜ, 1994, YAZICIOĞLU, 1994).

Yapılan bir çalışmada suç işleyen 1181 çocuktan 701'inin gecekondua (%59.4) oturduğu belirlenirken (YAVUZER, 1990), bir başka çalışmada Ankara'da polise intikal eden 0-19 yaş arasındaki çocuk vakalarında 2/3'ünün gecekondularından geldiği görülmüştür (GÖKÇE, 1971).

Izmir' de 1965' te nüfusun %29' u gecekonduda yaşarken (İZMİR ÇEVRE MÜDÜRLÜĞÜ, 1992), 1986' da %42.1' lik gecekonduda oturan nüfus oranı (gecekondu ve kısmi gecekonduda yaşayan nüfus oranı %44,7' tür) saptanmıştır (SEVGİ, 1988). 1992' de ise gecekonduda yaşayan nüfus oranı %49 olarak belirlenmiştir (TATLIDİL, 1993; 9).

Çalışmamızda suç işlediği iddiasıyla yargılanan çocukların %57.9' unun gecekonduda oturduğu, kısmen gecekondu olan semtlerde yaşayan çocukların oranının %12.3; gecekondu ve kısmen gecekondu olan bölgelerde yaşayan çocukların toplam oranının ise %70.1 olduğu görülmüştür. Gecekondu olmayan kent bölgelerinde yaşayan çocukların oranı ise %29.8' dir. Gecekonduda uturan nüfus orANIyla, suç işleyen nüfus oranları karşılaştırıldığında ince istatistik hesaplarını gerektirmeyecek bir biçimde karşımıza çıkan anlamlı sonuçlar, gecekondulaşmanın çocuk suçluluğunda etkili bir faktör olduğunu göstermektedir.

Geciekondu bölgelerinin %90' ini şere dışarıdan gelenlerce oluşturulduğu belirtilmektedir ÖZEK, 1974, CİN vd., 1975). Izmir' de çevre illerden göçedenler genellikle gecekonduya yerleşmekte dirler (SEVGİ, 1988). Çalışmamızda da gecekondu olmayan bölgelerde oturan çocukların Izmir nüfusuna kayıtlılık oranı %36.5 iken, bu oran kısmen gecekondu bölgelerinde %34.2, gecekondu bölgelerinde %26.9 olarak saptanmıştır.

Bir başka görüşe göre gecekondu bölgeleri, bazlarında hiç bir incelemeye dayanmaksızın bir suçluluk bölgesi (slum) olarak nitelendirilmektedir. Gerçekte gecekondu bölgeleri bir suçluluk bölgesi değildir. Aksine bu bölgelerde köy yaşantısının etkileri kendisini göstermekte, toplumsal baskı ve kontrol daha çok olduğu için organize bir suçluluk bölgesi haline gelmeleri mümkün olmamaktadır. Buna karşın gecekondu yaşantısı ve ekonomik olanansızlıklar suça itici etken yaratabilmektedir. Herşeyden önce bu meskenlerin yasalara aykırı teşekkür, bu teşekkür önlmek isteyen otorite ile çatışım ifade etmektedir (ÖZEK, 1974). Adeta bu bölgeler daha teşekkür ederken, otoriteye başkaldırma, araziye tecavüz kendini göstermemektedir (ÖZEK, 1974, CEYHUN, 1995). Ayrıca bu bölgedeki çok sıkışık, iç içe yaşam biçimini ailelerin içli dışlılığı, yaşayanlar arası itilafların, çatışmaların kaynağı olabilmektedir. Şehir hizmetlerinin, imkanlarının sınırlılığı, buna karşılık bu imkanlardan yararlanmak isteyenlerin sayısal çoğunluğu, çatışmaların nedeni olarak ortaya çıkabilmektedir (ÖZEK, 1974).

Belirtilen ekonomik sorunlar, bu bölgede yaşayanların suçluluğu yönünden bir etken olsa bile gecekondu bölgelerinin suçluluk bölgesi olması demek değildir. Gerçekten belirtilen nedenlerle suç işleyenler dahi suçu gecekondularda değil, hemen kenarında bulundukları şehirde işlemektedirler (ÖZEK, 1974, HANCI vd.). Örneğin hırsızlık yapan gecekondu bölgesinde suç işlememekte sadece orada ikamet etmektedir (ÖZEK, 1974). Ancak yapılan

çalışmalarda artık gecekondu bölgeleri içinde yer yer belli merkezler şeklinde "suçluluk noktaları" belirmeye başladığı, çocukların sosyoekonomik yönden biraz gelişmiş şehir bölgelerinin yanısıra kendi gecekondu bölgelerinde de suç işledikleri saptanmıştır (HANCI, vd., 1992, ÖZEK, 1974, HANCI vd., INTERSTAR, 1994).

Gecekondular suçluluk bölgesi olmayıp suçluluğa itici etkenleri bünyesinde barındıran bölgelerdir (ÖZEK, 1974). Aşırı nüfus artışıyla yaygınlaşan şehrin, adli hizmetler yönünden yetersiz kalması söz konusudur. Suçluların saklanması imkanı, hem polis imkanlarının sınırlılığı ve hem şehrin genişliği yönünden artabilir (ÖZEK, 1974, DÖNMEZER, 1974, AKIN, 1974). Kentin merkezinden uzak gecekondu bölgelerini polis ve jandarma yeterince denetleyememektedir (INTERSTAR, 1994).

1953 yılında yürürlüğe giren "Bina yapımını teşvik ve izinsiz yapılan binalar hakkında kanun" imar affı konusunu düzenleyen ilk yasadır (TOKUÇOĞLU, 1994, ÇOKER vd. 1992). Gecekondu kuşaklarının kenti sardığı 1966 yılında 775 sayılı Gecekondu kanunu yürürlüğe girmiştir (TOKUÇOĞLU, 1994, ÇOKER vd., 1992, TOPRAK, 1988). Bu kanunun 18. maddesine göre "Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılan gecekondular... hiçbir karar alınmasına gerek olmaksızın belediye veya devlet zabıtası tarafından derhal yıktırılır" hükmü yer almaktadır (TOKUÇOĞLU, 1994, ÇOKER vd. 1992). Ne varki bu uygulanamamış ve sonraki yıllarda çıkarılan imar afları ile gecekondu oluşmuştur. Fatih köprüsünü korumak için hazırlanan uçaksavar birliği bile planlanan tepenin gecekonducular tarafından işgal edilmesi nedeniyle başka yer aramak zorunda kalmıştır (MİLLİYET, 1994). 1983' te " İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılarla Uygulanacak Bazı İşlemler Hakkında Kanun" başlığı ile yeni bir af yasası çıkarılmış, ardından aynı başlıkla 1984' de bir af yasası daha yayımlanmıştır (TOKUÇOĞLU, 1994, ÇOKER vd. 1992, TOPRAK, 1988). Halk arasında af kanunu ya da imar affı kanunu olarak anılan bu kanunlarla imar mevzuatına aykırı inşa edilmiş ve inşa edilmekte olan yapılarla gecekondular "mevzuata uygun hale getirilmiş, af kapsamları sürekli genişletebilmek suretiyle değiştirilmiştir (TOPRAK, 1988). 1984' deki af yasası o yıla dek alışa gelmiş " kaçak yapıları bir defaya mahsusu ruhsata bağlama" kuralını bile yetерli görmemiş, daha da öteye giderek " gecekonduya tapu" sözünü vermiştir (EKİNÇİ, 1994). Bu yasalarla gecekondular ve kaçak yapılar yasallaştırılmıştır (EKİNÇİ, 1994, GÜRSEL, 1992).

Bu alanlar ilk aşamada illegal olarak işgal edildikleri için gecekondu sahipleri her zaman dışarıya atılma endişesiyle yaşamaktadırlar (SEVGİ, 1988). Bu da siyasiler için koz olarak kullanılmakta ve oy toplayabilme amacıyla buralarda oturma aflarla legal hale getirilmektedir.

Türkiye' de yerel ya da genel her seçim öncesi seçime endeksli imar affı, hatta daha ileri gidilerek gecekondu affı söylemlerine tanık olunmaktadır

(TOKUÇOĞLU, 1994, TOPRAK, 1988). Oy uğruna kaçak yapıya taviz verilip, hazine arazilerinin yağmalanmasına çanak tutulmaktadır (SEVGİ, 1988, TOKUÇOĞLU, 1994, HEPŞENKAL, 1994, TOPRAK, 1988; 44-46). Özellikle yerel yönetimlerin seçim çekişmeleri gecekondu bölgeleri ile ilgili olarak daha gevşek ve hoşgörülü olmaya itmiştir. Denetim mekanizması gevşemekte ve bu gidişin farkında olanlar da fırsatı değerlendirmektedir. İmar mevzuatına uygun olarak ruhsatlı yapılaşan yurttaşlar bu durumlarda cezalandırılmış olurken, oy avcılarının hedef kitlesini teşkil eden kaçak yapı sahipleri nasıl olsa af çıkacak söylentisiyle teşvik edilmektedir. Kenti yağılamayarak kent suçu işleyenler ödüllendirilecekmış gibi bir hava yaratılmakta, her seferinde kentler taamüden katledilmektedir (TOKUÇOĞLU, 1994, TOPRAK, 1988). Sonraki yıllar için örnek teşkil eden imar affı yasaları nedeniyle; güvenirliği olmayan, sürekli değiştirilen ve en önemlisi uyulmaması halinde cezalandırılmayacağı umudu ile kasden çiğnenen imar mevzuatına ilişkin hükümler, sürekli af bekłentisi içinde olan yerel yönetimler ve valilik makamlarınca uygulanamamaktadır (TOKUÇOĞLU, 1988). Af kapsamım sürekli genişletmek suretiyle değiştirmek ile imar mevzuatına aykırı yapılaşmalar ve bu arada gecekondulaşmanın engellenebileceğini düşünmek iyimserlik olacaktır. Başka bir ifadeyle af olasılığının yüksek olduğu bir ortamda, otoritenin tesisi ve devamını sağlamak zor görülmektedir (TOPRAK, 1988). İzmir' de yapılan bir çalışmada gecekonduların %25.6'sı 1 hafta-15 gün, %34.5' i 15-30 gün, %19.8' i 30-90 günde yapılmıştır. Bu sürenin kısa olmayışı, yapım sırasında durdurulma korkusunun hiç ya da az olmasından kaynaklanmaktadır (AYAN, 1982).

Bu güne kadar gecekonduya ve kaçak yapılışmaya müdahale etmeyen şehirlerin istila edilmesine göz yuman tüm belediye başkanları suçludur. Hazine arazileri şehirde hatta ülkenin tümünde yaşayan insanların ortak malı olduğu göre onları korumak şehirlerin emanet edildiği belediye başkanlarının ilk görevidir (HEPŞENKAL, 1994)

Gecekondulaşmanın önlenmesi için siyasi iktidarların oy kaygisından uzak şehir yasaları yapılmalı, imar affı kanunları yürürlükten kaldırılmalı, imara dönük af yasası olmamalıdır (GÖRGÜLÜ, 1994, TOKUÇOĞLU, 1994, ÖZFATURA, 1995, TOPRAK, 1988). Kamunun malı olan devlet, hazine, belediye arsalarına yapılan kaçak yapıların, gecekonduların kente karşı işlenmiş bir suç olduğu görüşü toplumun bütün kesimlerince benimsenmeli; TCK' daki hırsızlık ve gasp suçlarına eşdeğer kabul edilecek yasal düzenlemeler yapılmalı, imar mevzuatına aykırı yapılaşmalara karşı müdahale ve yaptırım gücüyle donatılmış, meslek odaları, sivil kuruluşlar ve bilim adamları katılımlı, özerk, yerel ve demokratik denetleme kurumları oluşturmalı, yaşadığımız kente sahip çıkma amacıyla toplum yararına ve hukuka aykırı olarak tesis edilen idarenin her türlü işlem ve eylemine karşı sorumlu bir birey olmanın gereğini yerine getirmek "menfaatlerimiz ihlal edildiği" her durumda idari yargı yoluna başvurarak iptal davaları açmak hepimiz için hem bir hak hem bir ödev olmalıdır (TOKUÇOĞLU, 1994).

Ayrıca hazine arazilerinin belediyelere ve toplu konut kooperatiflerine devri ile gecekondu önleme bölgeleri oluşturulmalı (SEVGI, 1988), gecekonduya proje uydu kentler yapılmalıdır (MİLLİYET, 1994).

Dahada önemlisi köydeki gelir azlığı, verimsizlik, işgücü fazlalığı gibi itici nedenlerin önlenmesi gerekmektedir. Kırsal alanda verimkar istihdam olanakları meydana getirilmelidir. Tarım dışı hizmetler kırsal alana girmelidir. Sanayi kuruluşlarını şehir dışı nitelikte oluşturmali, hammaddeye bağlı olmayan serbest kuruluşları işgücü arzının en yüksek olduğu bölgelerde kurulmalı, bölgelerarası dengeli politika uygulanmalı, sanayi nüfusu yurt çapında dengeli dağıtılmalı, GAP projesi benzeri DAP, KAP projeleri yaşama geçirilerek halkın doğduğu yerde tutulması sağlanmalıdır (ÖZEK, 1974, GÖRGÜLÜ, 1994, SÖZER, 1993, KARACA, 1995, TOPRAK, 1988).

DAP, KAP gibi projelerin gerçekleşmesi şehirlere göçü engelleyerek şehirlerde meydana gelen birçok sorunların yanında çocuk suçluluğunda da bir azalmaya neden olacaktır.

SUMMARY

During the period of 1991-1993, judgement cartoons of 3327 cases that lawsuit were resulted at the Child Court of Izmir were examined. The places which the children lived were investigated. 1.9% of the cases were homeless. 23.8% of them were from towns, in prison or living outside of the province. It was determined that cases other than these lived mostly in the districts of squatter's shack and partial squatter shack in city. It was concluded that the problem of GECEKONDU specially effects the children and young generations and improves the offence potential.

KAYNAKÇA

- DÖNMEZER, S. (1984) Kriminoloji, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- HANCI, I. H., DEMİRÇİN, S., COŞKUNOL, H., EGE, B., ERTÜRK, S., YEMİŞÇİGİL, A. (1992) 1992 Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Günleri Serbest Bildiriler Kitabı, 332-342.
- SEVGI, C. (1988) Kentleşme Sürecinde İzmir ve Gecekondular, Kuvvet Matbaacılık, İzmir.
- ATEŞ, T. (1995) HBB Tv Yüksek Tansiyon Programı 15 Şubat.
- GÖRMEZ, K. (1991) Şehir ve İnsan, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- ÖZEK, Ç. (1974) Şehirleşmenin Doğurduğu Ceza Adaleti Sorunları Sempozyumu (1973, İstanbul), Fakülteler Matbaası, İstanbul, 27-87.

- GÖRGÜLÜ, Z. (1994) HBB Tv 19 Ocak, Çevre ve İnsan Programı.
- TOKUÇOĞLU, B. (1994) *Izmir Barosu Dergisi Nisan*, 44-48.
- ÇOKER, F., KAZANCI, F., KAZANCI, M. (1992) *Türkiye Cumhuriyeti Kanunları*, 7. Cilt, Kazancı Matbaacılık Sanayi A.Ş., Büyüükçekmece, pp. 7605-7616-2
- Çevre ve İnsan* (1994) Hbb Tv 19 Ocak.
- TATLIDİL, E. (1989) *Kentleşme ve Gecekondu*, Izmir.
- CİN, Ş., DEMİRAĞ, B., GİRGİN, N., ZEVKLİLER, M. (1975) Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, Cilt XXVIII sayı III-IV' e ek.
- ALAN, T (1975) *Sağlık Dergisi*, Mart-Nisan (Çeviri).
- ÖNSEL, S. (1985) *Şehire Göçün Çocuk Sağlığı Üzerine Etkisi*, İstanbul Tıp Fakültesi Doktara Tezi.
- SÖZER, A.N.; Demirbilek, T. (1993) *Ege Bölgesinde İstihdam ve Çalışma Yaşamının Genel Görünümü*, Ege Sanayiciler ve İş Adamları Derneği (ESIAD) Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar-4, Neşa Ofset ve Ambalaj San. ve Tic. A.Ş. Izmir.
- BARAN, A.G. (1992) *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (1-2), 53-69.
- TATLIDİL, E. (1993) *Yeni Asır Gazetesi*, 28 Aralık, 9.
- Yeni Asır Gazetesi (1993) 20 Mart.
- Yeni Asır Gazetesi (1993) 28 Aralık, 9.
- Izmir' in Çevre Sorunları Raporu (1992) Izmir Çevre Müdürlüğü.
- SIEGEL, L.J. (1989) *Criminology*, West Publisher Company, St. Paul.
- BAŞARAN, İ. E. *Eğitim Psikolojisi*, Emel Matbaacılık, Ankara.
- CEYHUN, D. (1995) HBB Tv Yüksek Tansiyon Programı, 15 Şubat.
- KARACA, C. (1995) TGRT Tv. 18 Şubat.
- ÖZFATURA, B. (1995) TGRT Tv. 18 Şubat.
- YAVUZER, H. (1990) *Çocuk ve Suç*, 5. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

- GÜNCİKAN, B. (1995) Cumhuriyet Dergi, 459, 8 Ocak, 6.
- ARKONANÇ, S. (1995) Cumhuriyet Dergi. 459, 8 Ocak, 6.
- HANCI, I.H., Ege, B., DEMİRÇİN, S., COŞKUNOL, H., ERTÜRK, S., TEMİŞÇİGİL, A. (1992) 1992 Çocuk Ergen Psikiyatrisi Günleri Serbest Bildiriler Kitabı, 343-349.
- HEPSENKAL, F. (1994) Hürriyet gazetesi Ege ilavesi 11 Şubat, 5.
- SÜHER, H., Oral, N., Şenol, S. (1991) Milliyet Gazetesi, 30 Ekim.
- HANCI, I.H., Ege , B. (1993) Adli Tıp Dergisi, 9 (1-4), 3-9.
- AKGÜN, N. (1987) Adli Psikiyatri, pp. 69-71, Ankara.
- GÖKÇE, B. (1971) Gecekondu Gençliği, H.U. Yayınları, Ankara, p 132.
- YAZICIOĞLU, K. (1994) Hürriyet Gazetesi Ege llavesi.
- HANCI, I.H., AKÇİÇEK, E., AKTAŞ, E. Ö., BATUK, G., COŞKUNOL, H. EROL, A. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (Basımda)
- Yakın Takip (1994) Interstar Tv., 17 Ocak.
- DÖNMEZER, S. (1974) Şehirleşmenin doğurduğu ceza adaleti sorunları sempozyumu (İstanbul, 1973) Fakülteler Matbaası, İstanbul, 9-13.
- AKIN, I. (1974) Şehirleşmenin Doğurduğu Ceza Adaleti Sorunları Sempozyumu (1973, İstanbul), Fakülteler Matbaası, İstanbul, 5-7.
- TOPRAK, Z. (1988) Kent Yönetimi ve Politikası, Akevler Akdeniz Bilimsel Araştırma Merkezi Yayınları No:3, Anadolu Matbaacılık, İzmir.
- Milliyet Gazetesi (1994)
- EKİNCİ, O. (1994) Cumhuriyet Gazetesi 13 Ocak, 16.
- GÜRSEL, Y. (1992) Mimarlık ve Çevre, İstanbul.
- Hürriyet Gazetesi (1994) 2 Ocak.
- HEPSENKAL, F. (1994) Hürriyet 2 Ege llavesi 6 Mayıs, 5.
- EKİNCİ, O. (1994) Cumhuriyet Gazetesi 14 Ocak, 16.
- AYAN, M. (1982) Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 3, İzmir, 35-36.
- Milliyet Gazetesi (1994) 7 Ocak sayfa 5.

